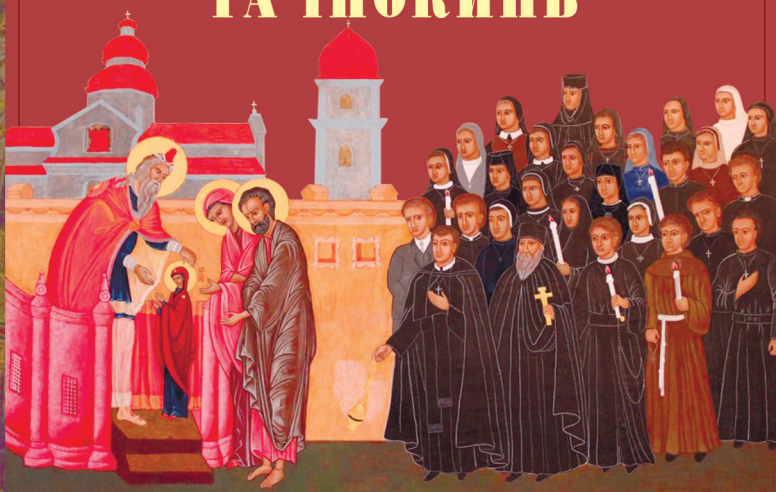

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ VI–XIV СТ.

РОМАН СЛАДКОПІВЕЦЬ

**КОНДАК
ПРО ПРЕПОДОБНИХ
ІНОКІВ,
ПОДВИЖНИКІВ
ТА ІНОКИНЬ**

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ VI-XIV СТ.
ДЖЕРЕЛА ХРИСТІЯНСЬКОГО СХОДУ

У серії «Джерела Християнського Сходу»

побачили світ:

- 1.** Теодор Студит. **Поучення**
- 2.** **Мистецтво молитви.** Упорядник ерм. Харитон
- 3.** Никодим Святогорець. **Невидима боротьба**
 - 4.** Григорій Ниський. **Життя Мойсея**
 - 5.** Авва Доротей. **Поучення і послання**
- 6.** **Щирі розповіді прочанина своєму духовному отцеві**
 - 7.** Йоан Золотоустий. **Про священство**
 - 8.** **Дідахе**
 - 9.** **Християнське життя за Добротолюбієм**
 - 10.** **Києво-Печерський Патерик**
 - 11.** Теофан Затворник. **Про покаяння**
 - 12.** Микола Кавасила. **Життя у Христі**
 - 13.** Дмитро Туптало. **Лік духовний**
 - 14.** Василій Великий. **Гомілії**
 - 15.** **Древній патерик**
 - 16.** Василій Великий. **Морально-аскетичні твори**
 - 17.** **Святі отці про молитву та духовну тверезість**
 - 18.** Теофан Затворник. **Нагадування всесесним монахиням про те, чого від них вимагає чернецтво**
 - 19.** Микола Кавасила. **Пояснення Божественної літургії**
 - 20.** Йоан Золотоустий. **Похвали святому апостолові Павлові**
 - 21.** Кирило Єрусалимський. **Містагогійні катехизи**
 - 22.** Ориген. **Про молитву**
 - 23.** Григорій Ниський. **Про блаженства**
 - 24.** Максим Ісповідник. **Тлумачення Господньої молитви. Містагогія**
 - 25.** **Ліствиця**
 - 26.** Роман Сладкопівець. **Кондак про десять дів**
 - 27.** Роман Сладкопівець. **Кондак про відречення Петра**
 - 28.** Теофілакт Болгарський. **Тлумачення святого Євангелія від Матая**
 - 29.** Роман Сладкопівець. **Кондак про Йосифа**
 - 30.** Роман Сладкопівець. **Кондак про спокусу Йосифа**
 - 31.** Св. Атанасій Великий. **Бесіда про вочоловічення Слова і про його явлення нам за тілом**
 - 32.** Діонісій Ареопагіт. **Про містичне богослов'є**

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ VI-XIV СТ.

РОМАН СЛАДКОПІВЕЦЬ

**КОНДАК
ПРО ПРЕПОДОБНИХ
ІНОКІВ,
ПОДВИЖНИКІВ
ТА ІНОКИНЬ**

33

ДЖЕРЕЛА ХРИСТІЯНСЬКОГО СХОДУ

СЕРІЯ ЗАСНОВАНА У 1999 РОЦІ

СВІЧАДО

Львів • Видавництво “Свічадо” • 2019

Переклад здійснено із:

Romanos le Mélode, *Hymnes*, tome V (ed. J. Grosdidier de Matons) / Sources Chrétiennes 283. Paris 1981, стор. 410-453.

УДК 27-766

С 47

Переклад із грецької:

ієрм. Онуфрій (Олег Кіндратишин)

На обкладинці:

ікона монашества УГКЦ,

іконописець

ієром. Андрей Павлишин, ЧСВВ

Сладкопівець Роман

С 47 Кондак про преподобних іноків, подвижників та інокінь / Роман Сладкопівець ; пер. із гр. ієрм. Онуфрій (Олег Кіндратишин). Львів : Свічадо, 2018. – 20 с. (серія «Джерела християнського Сходу»)

ISBN 978-966-938-290-0

ISBN 978-966-395-199-7 (серія)

З нагоди 120-ліття віднови студійського чернецтва пропонуємо поетизований переклад із грецької кондака св. Романа Сладкопівця *Про преподобних іноків, подвижників та інокінь*, у якому звеличується монаше покликання, цей великий Божий дар *жити ангельським життям*. Кондак заохочує до монашого життя, закликає до здобуття чеснот, повчає, як боротися зі спокусами.

УДК 27-766

ISBN 978-966-938-290-0

ISBN 978-966-395-199-7 (серія)

© Святоуспенська Унівська Лавра Студійського Уставу, 2018

Вступ

З нагоди 120-ліття віднови студійського чернецтва праведним митрополитом Андреем (Шептицьким) пропонуємо поетизований переклад із грецької кондака св. Романа Сладкопівця *Про преподобних іноків, подвижників та інокинь*. З під пера св. Романа Сладкопівця (+ після 555), найбільшого церковного поета за всю тисячолітню історію Візантії, постало пребагато священних гімнів. Кондаки – це богословські поеми, метричні проповіді, які складаються з одного або декількох вступів (кондаків) та багатьох строф (ікосів), пов'язаних між собою акростихом; строфи слідуєть законам візантійської поезії рівноскладдя та однаково-наголошеності.

Кондак *Про преподобних іноків* звеличує монаше покликання, цей великий Божий дар *жити ангельським життям* (ікос 28). Кондак заохочує до монашого життя, закликає до здобуття чеснот, повчає, як боротися зі спокусами.

У очах святого Романа монах – це той, хто постійно співає Богу «Алилуя». Можливо, розспівування приспіву «Алилуя» було притаманне константинопольському монашому богослужінню уже в першій половині VI ст., що згодом розвинулося у «кати́зми з алилуяря́ми» у студійському богослужінні.

Грецьке слово *монах* (μοναχός) передаємо слов'янським *інок* (від *инь*, *инокій* – один, єдиний, усамітнений).

- Romanos le Mélode, *Hymnes*, tome V (ed. J. Grosdidier de Matons) / Sources Chrétiennes 283. Paris 1981, стор. 373-409.
- Romano il Melode, *Kontakia*/2 (ed. Trombi U.), стор. 219-228.
- Zincone S. *Romano il Melodo* / NDPAC III, 4602-4604.
- Гимны* (переклад С. Аверинцев) / Памятники византийской литературы IV-IX веков. М. 1968, стор. 209-210.
- Дьяченко Г. Полный церковнославянский словарь. М. 1900.
- Кондаки и икосы св. Романа Сладкопевца на некоторые дни...* (переклад Диякона Сергия Цветкова). М. 1881, стор. 65-70.
- О жизни монашеской* (переклад С. Аверинцев) / От берегов Босфора до берегов Евфрата. М. 1987, стор. 252-262.
- Скабалланович М. *Толковый Типикон*. Київ 1910.
- Успенский Н. *Роман Сладкопевец и его кондаки* / ЖМП, 1966, №11, 1967 и Богословские Труды, IV (1968), стор. 191-201.

Роман Сладкопівець
У Сиропусну Суботу співається
повен користі та скрухи
кондак про преподобних іноків, подвижників та інокінь

Акростих: *Смиреного Романа піснеспів оцей*
τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ὁ ψαλμὸς οὗτος

Глас 8, на *Як початки єства*

Кондак 1

Як проповідників благочестя і загнuzдателів нечестя,
Звеселив Ти сонм богоносців, що світять світові.
Їхніми мольбами у мирі цілковитому,
Тих, що Тебе прославляють та величають,
Сохрани, щоб Тебе оспівували і Тобі співали:
Алилуя!

Кондак 2

Які любі обителі Твої, Господи сил! (Пс 83,2)
Тож насельники їх, Спасе, во віки восхвалять Тебе,
Оспівуючи, співаючи купно з пророком Давидом:
Алилуя!

Кондак 3

Від життя теперішнього до раю умоглядного
Здійснивши переселення, в покаянні уживаймо всі:
Спаси, єдине щедрий, тих, що в Тебе знайшли захисток;
Бо ось ми все залишили
І, прагнучи Тебе єдиного, співаємо:
Алилуя!

Кондак 4

Тими, що до Тебе прибігли, Боже, не погорди,
І в подвізі непорочнім їх охорони,
І вислухай нас, що співаєм Тобі:
Алилуя!

Ікос 1

У принади житейській вдивлявся я,
розумом зважуючи, що відбувається;
І спостеріг я їхні страждання,
життя смертних признав я нещасним.
Вас же одних полічив я блаженними,
які частку обрали прекрасною:
Жадати Христа, і з ним перебувати,
І радісо разом з пророком Давидом співати:
Алилуя!

Ікос 2

Ані одного із смертних не знайшов я без смутку,
бо світ щоразу міняється;
Того бо, кого я узрів тут учора звеличеним,
нині бачу з сановників скинутим,
Бідного – зненацька багатим,
нужденного і голодного – у достатках.
Та ви – понад цим всім,
Бо душею захоплені у піснеспів:
Алилуя!

Ікос 3

Чваниться багатий перед неімуцим,
пожираючи увесь його здобуток;
Землероб трудиться важко, а збирає власник:
тоді як один працює до знемоги, інший втішається у насолоді;
У поті лица збирає бідак,
щоб гірким трудом здобути те, що гайнує багач.
Та ваш увесь труд зберігається,
Бо не журитесь нічим іншим, як лиш [співом]:
Алилуя!

Ікос 4

Неодружених туга розриває,
тих, що в подружжі, турботи з'їдають;
Бездітних висушив жаль,
багатодітних загризла журба;
Одні нарікають, що одружені,
інші ж бездітність оплакують.
Ви ж добродушно з цього посміхаєтесь,
Бо ваша радість незмінлива:
Алилуя!

Ікос 5

Солоні води морської,
та ласі для черева їства.
Відчайдушно відважні по морю пливуть люди,
бо живіт їх [до цього] примусив;
Душі [свої] повіряють дощаній палубі,
заради поживи легковажать навіть бурею.
Та ваша погідність бурями не бентежена,
Бо за тиху пристань завжди [пісню] маєте:
Алилуя!

Ікос 6

На піратів та на зимові буревії не зважають
ті, що гроші полюбляють.
На збурення хвиль позираючи,
лякаються, та однак не вступаються,
Бо сподівання багатства їх поглинає,
навіть загроза утонуті їх не вражає.
А ваш човен – непохитний;
Бо за якір для вас – піснеспів:
Алилуя!

Ікоч 7

{Хоч би й повік теперішнє [життя] тривало,
не кінчаючись ніколи,
Навіть таким для тих, що мають глузд здоровий,
бажаним та жаданим воно не здасться,
Бо ж скоро пролітає
і під кінець часто воно знищеним буває;
Тричі блаженний, хто його покидає,
Якщо з вірою і любов'ю над псалмом ревно розважає:
Алилуя!}

Ікоч 8

А коротко кажучи, усе на світі
пролітає разом зі світом;
Бо коли усе в житті здобудемо,
тоді у гробі всі оселимось;
Тож слушно премудрий сказав:
Суєта все суєт (Проп. 1,2).
Бо як треба вмерти, то чого трудитись мені до знемоги?
Тож добре є в мирі співати Богу:
Алилуя!

Ікоч 9

Нині є з-поміж вас, хто до мене взиває,
хоч не устами, та духом:
«Лихе життя, як сказав ти,
а поглинутий ним ти до краю;
Колода – в очах твоїх,
і як бачиш, як виїняти скалку у ближніх? (Лк 6,41)
Якщо добре є те, про що говориш, то чому те не робиш?»
Справді засуджений я, бо не вправляюсь ревно [у співі]:
Алилуя!

Ікос 10

Однак, [це слово] таки зрозуміли не всі,
що усім Господь повелів (*Мт 19, 11*);
Бо сказавши одному, мовив усім:
Продай все своє та за Мною йди вслід (*Мт 19, 21*).
Тож послушали як розумні одні,
а не послушали інші, що подібні мені;
Бо з отих я [останніх], хоч би й ніхто мені [про це] не казав.
Тому прошу від вас піснеспів:
Алилуя!

Ікос 11

Ревність вашу розпаляю,
щоб ви оспівували Господа і Його звеселяли,
Щоб, щоразу, коли вам Бог нагороду дає,
разом з вами нехай пом'яне і мене.
Тож послушайте моїх слів,
та тікайте далеко від діл;
Ласкаво приймайте слова, не діла;
Бо не маю іншого що вам сказати, як лише [піснеспів]:
Алилуя!

Ікос 12

Від житейської нечистоти ви цілковито утекли
і прибігли до чистого джерела;
Ревно наслідуючи безплотних життя,
У турботу про плоть не впадайте;
Те, що покинули, не любляйте;
що зруйнували, не відновляйте,
Щоб ворогу на посміховище не бути,
Але твердо тримаючись, у піснеспіві чувайте:
Алилуя!

Інок 13

Нині зненавидьте і спогад про тих,
від життя яких ви цілковито утекли.
Життя без чвар, в мовчанні
раз прийняли, мов ангели,
Випереджаючи один одного пошаною (*Рим. 12,10*),
не кажіть: «це твоє», «це моє»;
Бо не має інок чогось власного,
Але усім для всіх нехай буде молитва:
Алилуя!

Інок 14

Один над одним гордо не виносьтесь взагалі,
Що маєш, чого б ти не одержав? –
казано [в Письмі] (*1Кор. 4,6-7*);
Хто постить, хай не судить отого, хто їсть,
а хто їсть, хай поважає того, хто не їсть (*Рим. 14,3*);
Один бо їсть по немочі,
а другий постить із повздержності;
Один трудиться до знемоги, інший співає з любов'ю,
Та одна вам обом нагорода:
Алилуя!

Інок 15

Та скаже хтось: Я заслуговую на більшу похвалу,
як знаючий Писання.
Що ж вивчив рибалка Петро,
що перед Мойсеєм має першенство?
Усякому єгипетському знанню,
як сказано, навчився пророк (*Ді. 7,22*),
Та й мовчить Мойсей, коли говорить Петро!
Тож невченим нехай не гордує навчений [співати]:
Алилуя!

Ікос 16

Скріпімося вірою злучені,
ті, що відреклися від тіла.
Не дримають ненависники наші,
тож озброймось, щоб вони узріли.
Яка ж бо зброя в інока? –
Ігумену коритись покірно (Євр. 13,17),
Христа любити та братів,
Старанним бути, [приходячи] вчасно [на спів]
Алилуя!

Ікос 17

Коли один над одним виноситесь,
посміховище тоді ви для ворога;
Бо діло його – прокрадатися
й уми братів слабких в оману вводити:
Одного він підбиває, що має гарний голос,
а другого знов-таки надимає, що той – красномовний;
І засліпивши їх, з них насміхається.
Тож ніхто з вас ніколи нехай не полишає [спів]
Алилуя!

Ікос 18

Якось ворог прокрався до брата при праці та й каже:
Навіщо ти трудишся важко намарно?
Он дивись, інший, не трудячись, першенствує,
а тобі за всіх приходиться козлом відпущення бути.
І отой вмовлений оцим як простодушний
покинув [працю], за що був засуджений;
А покинувши трудитись, заходиться молоти язїком.
Отож, не вчиняймо ніколи пустослів'я, лише [піснеспів]
Алилуя!

Ікос 19

{Озброєні вірою стоїте міцно,
свою шию додолу схиливши;
Тіло ж униз до землі нахиливши,
а душею споглядаючи вгорі Христа,
Дожидаючи та старанно дбаючи
про перехід з цього життя
Та про оселення в оселях всіх святих,
Щоб [там] пісню вам співати як і тут:
Алилуя!}

Ікос 20

Усією душею полюбіть правило,
яке добре ви вибрали та розважливо.
Між собою якщо дискутуєте,
не давайте місця лукавому (*Еф. 4,27*).
Ніхто до виходу нехай не схиляється,
Бо як лев полює лукавий
І навкруг кошари кружляє, ягнят пожерти шукає (*1 Пет. 5,8*);
Тож ніколи ніхто нехай піснеспів не полишає:
Алилуя!

Ікос 21

Якби твоя думка колись спокушала тебе,
підмовляючи [з обителі] вийти,
Мовляв: Навіщо ти тут затворився?
Скільки [людей] стали праведними поза [монастирем].
Ти ж відразу відкажи так, як [із псалма] навчився:
Побачив я розбрат у світі
І по містах беззаконня велике (*Пс. 54,10*);
Тому на всякчас залишаюся Богу співати:
Алилуя!

Ікоє 22

І знов до тебе промовляє: І як ти здужаєш
додержувати правило чернече?

Бо ярмо це тяжке і для шиї тверде,
і хто б його не носив – не має хісна.

Ти ж підступному скажеш:

Правило вимагає від мене по силі;

Бо якщо б я одне щось не міг, то решту – був би у силі;

Якщо б працювати не зміг, то вправлявся б у співі:

Алилуя!

Ікоє 23

Серед робітників, яких покликав

Господь у виноградник,

Потрудитись і ви поспішили;

відкинувши плоть слабкість,

Ангельський чин ви прийняли,

щоб в одинадцятій годині увійти (*Мт. 20,6-7*)

Разом з тими, що перенесли спекоту [днини];

Бо й ваш набуток – з пісні:

Алилуя!

Ікоє 24

Той, хто мовив: Я – виноградина,

і ви – гілки Мої (*Йо. 15,5*),

Оце прорік,

пояснюючи нам Своє з'єднання з нами.

Тому попрацюймо над тим, щоб ми такими бўли,

докладаючи труду,

Щоб Він – у нас, і ми у Нім бўли,

Бо Він бажає і радіє слухати наше

Алилуя!

Ікос 25

Тож укріплені вірою твердо стійте,
свою шию додолу схиливши,
А душею споглядаючи вгорі Христа;
про земне зовсім не помишляйте,
Дожидаючи та старанно дбаючи,
щоб після переходу із цього життя,
Оселитися в обителях святих,
Щоб як і тут ви вzywали і там:
Алилуя!

Ікос 26

Час вашої радості настав,
бо Господь не гаючись приходить,
Весільний покій приймає Молодого!
І ви світочами сяйте,
Як благорозумні дівство зберігайте!
Бо дівство – це душі чистота,
Через яку ви можете споглядати славу Христа,
Світочами для нього сяючи і повсякчас звиваючи:
Алилуя!

Ікос 27

Нині мною поучені ви,
що мене судитимете колись.
Тому Господу помоліться, щоб з вами усіма
отримав відпущення [гріхів] і я,
І щоб вічної тої радості
я з вами скуштував.
Бо ви для Бога – приємний фіміам,
Тож прошу вас співати зі мною повсякчас:
Алилуя!

Ікос 28

Ангельське життя прожити нині –
великий [дар] Господь вам дав;
Та ви одержали теж більший [дар]:
мати ігумена як брата,
Який покірно все терпить;
за побутом життя убогого та багатого розумом,
За чином – він над вами та добровільно – нижче вас,
Люблячий усіх, він закликає, щоб усі промовляли:
Алилуя!

Ікос 29

Мені бракує слів, щоб звеличати
неабияку його люб'язність.
Та й серед вас є ті, що могли б засвідчити мені
і на словах підтвердити мої слова,
Що не раз ягнят не мало
виходило з цієї кошари
Та за молитвою його повернулися вони;
Прийнявши, він їх знову об'єднав, щоб взивати:
Алилуя!

Ікос 30

Ти ж, Владико, як всесильний,
провадь усім нашим життям;
Пастиреві стадо збережи,
і мене його молитвами утверди;
Проводаря [духовної] отари
на многая літа подай нам поминати,
І Твої щедроти засій [в серця наші],
Щоб радісно співати і повсякчас Тобі взивати:
Алилуя!

РЕЛІГІЙНЕ ВИДАННЯ

Джерела Християнського Сходу

Роман Сладкопівець

КОНДАК ПРО ПРЕПОДОБНИХ ІНОКІВ,
ПОДВИЖНИКІВ ТА ІНОКІНЬ

Технічний редактор

Галина Горбачук

Підписано до друку 12.12.2018. Формат 60х84 1/16. Папір офс. Офс. друк.

Ум.-друк. арк. 1,2. Ум. фарбовідб. 1,6. Обл.-вид. арк. 0,4.

ТзОВ Видавництво «Свічадо» (Свідоцтво серії ДК №1651 від 15.01.2001)

79008, м. Львів, а/с 808, вул. Винниченка, 22.

Тел.: (032) 244-57-44, факс: (032) 240-35-08.

E-mail: post@svichado.com, url: www.svichado.com

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом у друкарні ТзОВ «Зерцало»

(Свідоцтво серії ААВ № 219930 від 30.01.2013)

вул. Січових стрільців, 35-а, с. Кротошин, Пустомитівський р-н, Львівська обл.